

สายใจ คงพานิช : การประเมินโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและ
สารพิษของจังหวัดสุรินทร์ (An Evaluation of Surin Organic Farming Project.)

โปรแกรมวิชา : สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีการศึกษา 2547
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองสุข วันแสน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์
โพธิวัฒน์ และอาจารย์วีรศักดิ์ ประพิตรภา.

262 หน้า. ISBN : 974-448-483-5

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผลมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษา
โครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานโครงการ “สุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและ
สารพิษ” ในปี 2543 - 2546 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยการดำเนินงานโครงการสุรินทร์
เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ ด้านบุคลากร ด้านแผนดำเนินโครงการและกิจกรรม
ด้านวัสดุและอุปกรณ์ เครื่องมือ และงบประมาณ 3) เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ
และกิจกรรม ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไขการดำเนินงานของโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์
ปลอดสารเคมีและสารพิษ 4) เพื่อประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานของโครงการ สุรินทร์เมือง
เกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ และระดับการส่งผลของปัจจัย
การดำเนินงาน และกระบวนการดำเนินงานต่อความสำเร็จของโครงการ การวิจัยนี้ใช้กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 380 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมี 2 กลุ่ม คือ
เกษตรกร จำนวน 304 คน และผู้ดำเนินงานจำนวน 76 คน ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม 3 ฉบับ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน หา
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่าย หาระดับการส่งผลต่อ
ผลสำเร็จของโครงการจากปัจจัย ดำเนินงาน และกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้ สถิติ Multiple
Regression และ Stepwise Multiple Regression รวมทั้งวิเคราะห์ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะใน
ส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปในเชิงบรรยาย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์
ปลอดสารเคมีและสารพิษ” ในปี 2543 - 2546 มีโครงการและกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้ คือ 1) ด้าน
โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินงานได้แก่ โครงการอบรมเกษตรกรตามโครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการ
ประชาสัมพันธ์เกษตรอินทรีย์ให้แก่นักเรียน ผู้ใหญ่บ้านและหน่วยงานราชการอื่นๆ พร้อมผู้นำชุมชนทราบ
โครงการอบรมขยายผลเกษตรอินทรีย์ โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ โครงการจัดตั้งหมู่บ้านเกษตร

อินทรีย์ และตำบลเกษตรอินทรีย์ โครงการเปิดตำบลเกษตร อินทรีย์ โครงการรณรงค์การทำเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน โครงการรณรงค์การปลูกพืชเพื่อทำปุ๋ยพืชสด การทำน้ำหมักและปุ๋ยหมักชีวภาพ โครงการรณรงค์ โถกกลบต่อซัง โครงการอบรมเสวนาแกนนำเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบล โครงการสัมมนา เศรษฐกิจระดับชุมชนโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ โครงการอบรมเกษตรอินทรีย์ผู้มาตรฐานสากลโครงการรณรงค์ การทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มเติมและสมัครเข้าร่วมโครงการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ (มกอช.) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มกสร.)

2) มีวัตถุประสงค์ของโครงการ /กิจกรรม ส่วนใหญ่ คือ เพื่อลดต้นทุนการผลิต มีอาหารที่ปลอดภัยบริโภค สิ่งแวดล้อมมีความสมดุล โดยการเน้นให้ความรู้ เบื้องต้นของการทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรสามารถ ผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เองได้ 3) มีวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้แก่ การจัดประชุมอบรม บรรยาย สาธิต และ ฝึกปฏิบัติการ ฐานนอกสถานที่ มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ 4) งบประมาณดำเนินงานส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนมาจากองค์การบริหารส่วนตำบล และ 5) ผลการดำเนินของโครงการพบว่า เกษตรกร มีความรู้ขั้นพื้นฐานของการทำเกษตรอินทรีย์ สามารถทำน้ำหมักและปุ๋ยหมักได้ มีความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน จากการไถกลบตอซังและปลูกพืชเพื่อทำปุ๋ยพืชสด มีความรู้เรื่องการปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคและจำหน่าย เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลง เปิดตำบลเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นศูนย์เผยแพร่ความรู้การทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรมีความรู้เรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยการดำเนินงานโครงการศูนย์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษใน 4 องค์ประกอบ คือ บุคลากร แผนดำเนินโครงการและกิจกรรมวัสดุและอุปกรณ์เครื่องมือ และงบประมาณ พบว่า ด้านบุคลากร แผนดำเนินโครงการและกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ ด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ

3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ศูนย์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษใน 5 องค์ประกอบคือ การสร้างความเข้าใจ การประสานงาน การปฏิบัติตามแผน การแก้ปัญหาอุปสรรค และการปรับปรุงการดำเนินงานพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ

4. ผลการประเมินผลสำเร็จของกษดำเนินงาน ของโครงการ ศูนย์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ผลสำเร็จในการดำเนินโครงการ ศูนย์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ ในภาพรวมพบว่า มีผลสำเร็จอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ

4.2 ผลสำเร็จของโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ ตามเป้าหมาย พบว่าความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ

4.3 ผลสำเร็จด้านความพึงพอใจ พบว่า ความสำเร็จอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ

5. ผลการศึกษาความสัมพันธ์และระดับการส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ จาก ปัจจัยดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกระบวนการดำเนินงานในภาพรวมกับผลสำเร็จในการดำเนินโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ ในภาพรวมผลสำเร็จตามเป้าหมาย และผลสำเร็จด้านความพึงพอใจ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าระหว่าง 0.324 ถึง 0.561

5.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงานแยกตัวพหุคูณเป็นตัวแปรย่อยได้แก่ ปัจจัยดำเนินงานปัจจัย คือ บุคลากรแผนดำเนินงานและกิจกรรมวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ กระบวนการดำเนินงานปัจจัย คือ การสร้างความเข้าใจ การประสานงาน การปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหาอุปสรรคและการปรับปรุงการดำเนินงานกับผลสำเร็จในการดำเนินโครงการสุรินทร์เมือง เกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมี และสารพิษในภาพรวม ผลสำเร็จในภาพรวมผลสำเร็จตามเป้าหมาย และผลสำเร็จด้าน ความพึงพอใจ พบว่า มีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าระหว่าง 0.171 ถึง 0.748

5.3 ผลการศึกษาระดับการส่งผลของปัจจัยดำเนินงาน และกระบวนการดำเนินงานต่อผลสำเร็จของการดำเนินโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอด สารเคมีและสารพิษในภาพรวม พบว่า มีระดับการส่งผล 0.537 หรือร้อยละ 28.7 ผลสำเร็จตามเป้าหมาย พบว่า มีระดับการส่งผล 0.381 หรือร้อยละ 14.5 และผลสำเร็จด้านความพึงพอใจ พบว่า มีระดับการส่งผล 0.618 หรือร้อยละ 38.2 เมื่อทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.4 ผลการศึกษาระดับการส่งผลของปัจจัยการดำเนินงานปัจจัย กระบวนการดำเนินงาน 5 ปัจจัย ต่อผลสำเร็จของการการดำเนินโครงการสุรินทร์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมีและสารพิษ

5.4.1 ผลสำเร็จในภาพรวม พบว่า มีระดับการส่งผล 0.737 หรือร้อยละ 54.3 เมื่อทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย คือ ด้านบุคลากร ด้านแผนดำเนินงานโครงการและกิจกรรม ด้านงบประมาณด้านการประสานงานด้านการปฏิบัติตามแผนด้านการ แก้ปัญหาอุปสรรค

5.4.2 ผลสำเร็จตามเป้าหมาย พบว่า มีระดับ ส่งผล 0.632 หรือร้อยละ 40.0 เมื่อทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการประสานงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการแก้ปัญหาอุปสรรค และด้านการปรับปรุงการดำเนินงาน

5.4.3 ผลสำเร็จด้านความพึงพอใจ พบว่า มีระดับส่งผล 0.758 หรือร้อยละ 57.4 เมื่อทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย คือ ด้านบุคลากร ด้านแผนดำเนินโครงการ และกิจกรรม ด้านงบประมาณ ด้านการประสานงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการแก้ปัญหาอุปสรรค

5.5 ผลการค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีจากปัจจัยการดำเนินงาน 4 ปัจจัย และกระบวนการดำเนินงาน 5 ปัจจัย ต่อผลสำเร็จของการการดำเนินโครงการศูนย์เมืองเกษตรอินทรีย์ปลอดสารเคมี และสารพิษในภาพรวม พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีมีทั้งสิ้น 5 ปัจจัย คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการประสานงาน ด้านแก้ปัญหาอุปสรรค และด้านการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยตัวพยากรณ์ทั้ง 5 ปัจจัย มีระดับการส่งผลเท่ากับ 0.734 หรือร้อยละ 53.8 ตัวพยากรณ์ที่ทำนายได้ดีที่สุด คือ การแก้ปัญหาอุปสรรค การค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อผลสำเร็จตามเป้าหมาย พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีมีทั้งหมด 5 ปัจจัย คือ บุคลากร งบประมาณ การประสานงาน การปฏิบัติ ตามแผน การแก้ปัญหาอุปสรรค โดยตัวพยากรณ์ทั้ง 5 ปัจจัย มีระดับการส่งผลเท่ากับ 0.625 หรือร้อยละ 39.1 ตัวพยากรณ์ที่ทำนายได้ดีที่สุด คือ การประสานงานและการค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อผลสำเร็จ ด้านความพึงพอใจพบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีมีทั้งหมด 6 ปัจจัย คือ บุคลากร แผนดำเนินโครงการและกิจกรรมงบประมาณ การประสานงาน การปฏิบัติตามแผน การแก้ปัญหาอุปสรรค โดยตัวพยากรณ์ทั้ง 6 ปัจจัย มีระดับการส่งผลเท่ากับ 0.756 หรือร้อยละ 57.2 เมื่อทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวพยากรณ์ที่ทำนายได้ดีที่สุด คือ การปฏิบัติตามแผน

SAIJAI KONGPHANICH : AN EVALUATION OF SURIN ORGANIC FARMING PROJECT.
MASTER'S DEGREE PROGRAM OF SOCIAL SCIENCES FOR DEVELOPMENT
SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY : ACADEMIC YEAR 2004
ADVISOR : ASST.PROF. DR. THONGSOOK WANSAEN, ASST. PROF. DR. SAWAT
POTHIVAT AND MR. WEERASAK PRAPITRAPHA.262 P. ISBN 974-448-483-5

This is an evaluative research with 5 important objectives: 1) to study the projects and activities of the operation of "Surin Organic Farming Project" during B.E. 2543 -2546, 2) to evaluate the suitability of operational factors of the Surin Organic Farming Project with regard to its personnel, operational plan of projects and activities, materials, equipment, tools and budget, 3) to evaluate the operational processes of projects and activities, problems, obstacles and solutions of the Surin Organic Farming Project, 4) to evaluate the success of the Surin Organic Farming Project during B.E. 2543 – 2546, and 5) to study the correlation and the effective level between the operational factors , processes and the success of the project. The 380 samples obtained from multi-stage random sampling technique were used in this research. The samples were divided into 2 groups - 304 farmers and 76 operational personnel. The research tools were three forms of questionnaires. Data analysis was done by calculating for the basic statistical values : percentage, mean, and standard deviation. The correlation of variables was obtained by using simple correlation coefficient. The effective level from the operational factors, processes to success of the project was obtained by using multiple regression and stepwise multiple regression , followed by the analysis of opinions and suggestions of the open-ended questionnaires which were analysed by using content analysis and then summarized descriptively.

It was found that :

1. The "Surin Organic Farming Project" during B.E. 2543 - 2546 had the following activities as its sub-projects :1) its operational projects consisted of Farmer Training of Organic Farming Project, Public Relations of Organic Farming for the Heads of Sub-Districts (Tambons) and Villages and Community Leaders Project, Expansion of Organic Farming Project, Chemical-Free Vegetable Growing Project, Establishment of Organic Farming Villages and Sub-Districts Project, Opening of

Organic Farming Sub-Districts Project, Organic Farming Campaign in Schools Project, Campaign for Growing Fresh Plants to Make Fertilizer Project, Fermented Water and Organic Compost Project, Training and Discussion within the Sub-District Network about Organic Farming Project, Seminar on Project at the Economy, Promotion and Production Center of Community Rice Seed through the Process of Organic Farming School Project, Organic Farmers Training at the International Standards Level Project, Campaign for Supplementary Organic Farming and Application for Acceptance of Standard Organizations - Office of Organic Farming Standard Project, and National Standard Office of Agricultural Commodities, Food and Surin Organic Farming Standard Project, 2) the main objectives of these projects and activities to minimize the production cost, to have safety food, and to keep the environment in balance by introducing the organic farming to farmers till they can rely on themselves to produce organic fertilizer, 3) there were procedures to achieve the above goals such as training, lecture giving, demonstration, workshops, field trips, and campaigns for public relations in all matters, 4) the main sources of budget were form Local Administrative Office, and 5) the results of the projects were found that the farmers had had the basic knowledge of doing Organic Farms, had been able to produce fermented liquid and organic compost, had had the awareness of soil Fertilization by ploughing the harvested corps back and by growing crops to make humus, had had the knowledge of growing free chemical vegetables for self use and trade. They had used less chemicals. They had had the knowledge of organic farming standard. And several communities had become the centre of organic farming research – resources.

2. The evaluation of the suitability of the 4 operational factors of the Surin Organic Farming Project - namely its personnel, operational plan of projects and activities, materials equipment, tools and budget indicated that the personnel, the operational plan of projects and activities factors were on high level, above the satisfied line. Whereas the materials and equipment tools and budget factors were at the average level and under the satisfied line.

3. The evaluation of the operational processes of the Surin Organic Farming Project, which have five factors ; the creation of understanding, the co-operation, the implementation of the plan, the solutions to problems , obstacles and the improvement of the operation, showed that the five factors were on average level but under the satisfied line.

4. The evaluation of the operational success of the Surin Organic Farming Project can be summarized as follows:

4.1 The success of the operation of the Surin organic farming project, as a whole, was on high level and above the satisfied line.

4.2 The success of the of the Surin Organic Farming Project with regard to meeting the set target was on high level and above the satisfied line.

4.3 The success, in terms of bringing about satisfaction, was on high level and above the satisfied line.

5. The study of the correlation and the effective level to the operational success of the Surin Organic Farming Project, considering from the operational factors and processes, can be summarized as follows :

5.1 From the study of the correlation between the operational factors and processes, and the success, as a whole, in terms of meeting the set target and bringing about satisfaction, of the operation of the Surin Organic Farming Project, it was found that they had been correlated with the statistical significance at 0.05 which ranges form 0.324 to 0.561.

5.2 From the study of the correlation between the operational factors and processes, and the success, as a whole, when considering each variable of the four operational factors - the personnel, the operational plan of projects and activities, the materials , equipment , tools, the budget and the five processes factors - the creation of understanding, the co-operation, the implementation of the plan, the solutions to problems and obstacles, the improvement of the operation - and the operational success of the Surin Organic Farming Project, it was found that they had been correlated, meeting the set target and bringing about satisfaction with the statistical significance at 0.05 which ranges form 0. 0171 to 0.748.

5.3 The study of the effective level of the operational. factors and the operational process against achievement of the Surin Organic Farming Project confirmed, as a whole, the effective level at 0.537 or 28.7% , the on- target achievement at 0.381 or 14.5 % and the satisfaction of getting the achievement at 0.618 or 38.2 %. Having been tested, this study was statistically significant at the level of 0.05.

5.4 From the study of the four effective factors and the five operational processes to the operational success of the Surin Organic Farming Project, it was found that :

5.4.1 The effective level to the success, as a whole, was 0.737 or 54.3 % with the statistical significance at 0.05 and that the six factors with this statistical significance were the personnel, the budget, the co-operation, the plan implementation, the solutions to problems, obstacles and the improvement of the operation.

5.4.2 On target-meeting success, it was found that the effective level was 0.632 or 40.0% with the statistical significance at 0.05 and that the six factors with this statistical significance were the personnel, the operational plan of projects and activities, the budget, the co - operation, the plan implementation ,and the solutions to problems and obstacles.

5.4.3 On bringing about satisfaction, it was found that the effective level was 0.758 or 57.4% with the statistical significance at 0.05 and that the six factors with this statistical significance were the personnel, the operational plan of projects and activities, the budget, the co-operation, the plan implementation , and the solutions to problems and obstacles.

5.5 On finding out the good predictors of success from the four effective factors and the five operational processes to the operational success of the Surin Organic Farming Project, it was found that there were five good predictors of success which were the personnel, the budget, the co-operation, the solutions to problems and obstacles and the improvement of the operation. These five predictors had the effective level at 0.734 or 53.8 %. The best predictor was the solutions to problems and obstacles. The search for the good predictors which were effective for the success as targeted had found five good predictors which had effective level at 0.625 or 39.1%. The best predictor was the co-operation. The search for the good predictors which were effective in bringing about satisfaction had found six good predictors - the personnel, the operational plan of projects and activities, the budget, the co-operation, the plan implementation, the solutions to problems and obstacles. These had effective level at 0.765 or 57.2 % with the statistical significance at 0.05. The best predictor was the plan implementation.